

156. Ikrény, Szilágyi tanya I.**(KÖH 24203)****(Győr-Moson-Sopron megye) B, Ró, A, Kö, Kk, Kú**

Régészeti megfigyelést kezdtünk 2014. május 28-án Ikrény K-i határában, a települést az 1-es sz. főúttal összekötő műút D-i oldalán, ahol egy látványt bővítési munkálatai kezdődtek el. A humuszos földmunkálatok első szakaszban a bővítési terület K-i szélénél zajlottak kb. 4500 m² kiterjedésű területen, a regisztrált Ikrény, Szilágyi tanya I. régészeti lelőhely közelében.

A terület D-i, valamivel mélyebben fekvő részén több objektum feltárta rajzolódott ki, elsősorban árkok és kisebb gödrök. A lehumuszos terület É-i szakaszán több lekerekített sarkú, téglalap alakú, ÉNy–DK-i tájolású, változó nagyságú sírfolt került elő, melyek közül némelyikben már a humuszos felszínre bukkantak a csontok. A terület domborzati adottságait figyelembe véve, igen valószínűnek látszott, hogy a kisebb kiemelkedés lankás oldalán számolnunk kell további sírok előkerülésével. A június elején ideiglenesen befejeződött humuszos idején összesen közel 200 folt került elő, melyek közül 105 sír, vagy sír-gyanús folt.

A jelenségek előkerülése után kutatóárkokat húztunk a tervezett tó teljes területén, de a temető csak a K-i részre terjedt ki. Ezt követően folytatódott a teljes felület humuszosítása, mely 2014 szeptemberében fejeződött be. A terület ÉK-i sarkában lévő temetőt leszámítva a régészeti feltárás a humuszosítás üteméhez igazodva megtörtént, összesen több, mint 4 ha lett megkutatva. Itt elsősorban jelentkezett kevés régészeti objektum, többségük hosszan követhető, széles árkok, illetve kisebb, magányos gödör, vagy cölöplyuk. Az objektumokból korongolt, késő- középső- és kora újkori kerámiatöredékek kerültek elő. A temetőhöz közeledve nőtt az előkerült leletanyag száma, a közeli gödrökből bronzkori kerámiatöredékek jöttek elő, a temető melletti humuszból szórványként *terra sigillata* töredék is felbukkant.

2014 októberében lehumuszosítottuk a tervezett tó ÉK-i területét, a már ismert temető körüli részekkel. A temető az előzetes várakozásokhoz képest É-i irányba nem bővült, viszont Ny-ra még kb. 15–20 sír került elő, ezek többsége már a humuszos megfogható volt. A sírok feltárását 2014. október 28-án tudtuk elkezdni.

A temető az avar időszakra keltezhető, azon belül a közép avar periódus végétől a késő avar korszak közepéig. Az idejében 2482 m²-en összesen 151 temetkezést tártunk fel. A sírok többsége lekerekített sarkú, téglalap alakú, tájolásuk ÉNy–DK-i irányú, de néhány sírgödör Ny–K-i tájolású. A sírok sűrűn egymás mellett helyezkedtek el, több esetben szabályos sírsorok megállapítására volt lehetőség, elvétele jelentkezik egy-egy magányos temetkezés.

A temető jelenleg ismert kiterjedése kb. 80×35 m, határa csak K-i irányba nincs meg, de ez a rész a jelenlegi beruházással nem érintett. A terepi megfigyelések és az előkerült leletanyag alapján a temetőben több kisebb sírcsoport különíthető el, melyek között kronológiai eltérés is kimutatható. A sírok ÉNy-i irányba haladva egyre fiatalabbak, a temetőt először a DK-i részén nyitották meg.

A sírok változó mélységűek, átlagosan 70–80 cm mélyre ásták őket a sárgásbarna, homokkal kevert agyagos altalajba, de szélsőséges eltérések is kimutathatók. A gazdag, több leletanyagot tartalmazó sírok mélysége a 2 m-t közelíti, míg a melléklet nélküli gyermeksírok közül némelyik a humuszos alagig lépte túl.

Több esetben egyértelműen megfigyelhető volt a koporsós temetkezés (koporsószegek, sarokvasalatok). Néhány sírgödör sarkainál cölöplyukszerű mélyedések rajzolódottak ki, ezek felszínre épített faszerkezetek meglétét feltételezik, de szerves faanyagot nem lehetett megfogni (egy rossz állapotú, csak a dokumentációkon megőrizhető koporsódeszka az egyetlen előkerült fadarab). A sírok közül több rabolt, bolygatott, a gazdagabb, övgarnitúrák férfi-sírok közül valamennyit kirabolták.

Több gyermeksírt is találtunk, ezek a felnőttek között, hasonló tájolásban lettek eltemetve. A vázak szinte kivétel nélkül háton, nyújtott helyzetben feküdtek, néhány esetben figyeltünk meg ettől eltérő temetkezési módot. Egy esetben felhúzott térdeltemetkeztek, egy másiknál félig oldalra dőlve, zsuporított helyzetben feküdt a váz.

A temetőben általánosan megfigyelhető a leletszegénység, a korszak ismert temetkezéseihez képest feltűnően kevés sírmelléklet került elő. Ezek többsége viseleti tartozék: ilyenek a vascsatok, ill. négy férfi temetkezésből bronz öntött övgarnitúra is előkerült. Az ékszerek közül gyakori a bronz lengőcsüngős fülbevaló, ill. hajfonatdísz, valamint a különböző színű kása-, és dinnyemag alakú gyöngyök. Egy női sírból üvegbetétes boglárpar is előkerült. Fegyvereket csak elvétele találtunk, ezek közül leggyakoribb a rövid vaskés, két sírból nyílhegyeket és csontból készült íjmerevítőt vettünk ki.

A kerámiamelléklet szintén ritkának számít, a legtöbbször kézzel formált, gyengén égetett, díszítetlen, vagy néhány esetben árkokkal díszített kis fazekakat helyeztek a vázak mellé.

Az avar temető K-i szélénél egy római kori, szórthamvas temetkezést is feltártunk. A vörösre átégetett oldalú sírgödörbe üvegpoharat, bronzkancsót és firmamécsest helyeztek.

Az avar temető Ny-i, DNY-i részén több őskori gödör jelentkezett, melyek a bronzkor korai szakaszára keltezhetők. Jellegtelenséggel formált kerámia mellett több kagylótöredéket is tartalmaztak.

A temető közepén egy kisebb körárok figyelhető meg, a feltárás során világossá vált, hogy nem tartozik a temetőhöz, annál fiatalabb, valószínűleg a középkorra keltezhető.

A feltárás 2014. december 15-től, a téli időjárás miatt határozatlan időre abbahagytuk. Munkatársak: Herbály Róbert, dr. Tomka Péter régészek, Alács Attila, Dankó Judit, Fehér Alíz, Hatos János, Nagy Gábor és Papp Szilveszter technikusok.

CZIGÁNY DÁVID

157. Imrehegy, Faluszél**(KÖH 87537)****(Bács-Kiskun megye) Sza**

A Szegedi kistérség és Kiskörös kistérség optikai körzethálózat építése II. ütem megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást a Kecskeméti Katona József Múzeum munkatársaival együttműködve.

Imrehegy határában egy régészeti lelőhely (Imrehegy, Faluszél, KÖH 87537) és egy régészeti érdekű terület (Imrehegy, RÉ2) vált ismertté a mostani terepbejárást során, melyekről szarmata kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Benedek-Bene Zsuzsanna, Hrabák Zita, Pál Róbert, Szabados György (MNM NÖK); Kovacsóczy Bernadett, Pánya István és Domonkos Márk (KKJM).

HARKAI ISTVÁN